І чужому научайтесь,
і свого не цурайтесь…
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St
Jersey City 3, N. J
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 142. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 1-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1964 No. 142. VOL. LXXI.

ДЖАНСОН ВИКЛЮЧАЄ ЧЛЕНІВ КАБІНЕТУ ВІД КАНДИДАТУРИ НА ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА

Вашингтон. — Президент Джансон на пресовій конференції 30-го липня заявив, що він вирішив не пропонувати на віце - президента жадного члена свого кабінету ані нікого з тих, які беруть участь в засіданнях його кабінету. Президент заявив, що він вже особисто повідомив державного секретаря Діна Раска, секретаря оборони Роберта Мек Намару, головного прокуратора Роберта Ф. Кеннеді та секретаря рільництва Орвілла Фрімена про це своє рішення. Повідомив про це також амбасадора до Об'єднаних Націй Адлея Е. Стівенсона та директора Корпусу Миру Сарджента Шрайвера, бо всі ті особи були згадувані в пресі як можливі кандидати на становище віце - президента. „Таким робом список осіб, що з них може бути вибраний кандидат на віце - президента, казав Президент, є значно обмежений". Джансон казав, що продовжувати буде пошукування за тим, кого він зможе рекомендувати Номінаційній Конвенції. Заява Президента найцікавіша є з того погляду, що в ній згадується головний прокуратор Роберт Кеннеді. Це зрозумів він і негайно склав заяву, щоб не допустити до поширювання вісток про розходження між ним і Президентом. Головний прокуратор сказав, що він завжди заступав думку, що вибір особи на віце - президентську кандидатуру належить самому Президентові. В інтересі всіх демократів є, щоб ті всі, які співпрацювали з покійним президентом Кеннеді, могли і далі це робити, співпрацюючи з президентом Джансоном. Але Президент не дав найменшого натяку на те, хто мав би бути тим, що він його запропонує на свого найближчого співробітника Крайовій Конвенції. Преса пригадує, що на давнішій пресовій конференції Президент казав, що він бажав би, щоб віце-президент мав досвід у вирішуванні закордонних справ, і щоб одночасно він був людиною з-поміж народу, яка співчуває цьому народові та цікавиться його добробутом, люблячи публічну службу та будучи їй вповні відданим. Преса вказує на те, що до тих осіб, з-поміж яких Президент зможе вибрати собі кандидата на віце - президента, належать обидва сенатори з Міннесоти Гюберт Гомфрі та Юджін МекКарті. Але в пресових калькуляціях згадують ще каліфорнійського губернатора Едмунда Бравна, нюйоркського посадника Роберта Ваґнера, сенатора Едмунда Москі з Мейну і сенатора з Конектикату — Абрагама Рібікоффа. Заява Президента не виключає ні одного з вище згаданих політиків. Асошієйтед Пресс перевела опитування між делеґатами на Крайову Демократичну Конвенцію і ствердила, що найбільше голосів як кандидат на віце-президента дістав сенатор Гомфрі — 341, а на другому місці був Роберт Кеннеді — 230. Заява Президента в справі віце - президентової кандидатури була несподіванкою для журналістів, як іспекулюють, чому саме тепер Джансон уважав начасі заявитися в цій справі. Дехто гадає, що Президент виключав від кандидатури всіх членів кабінету тому, щоб воно не виглядало, що він є проти Роберта Кеннеді, який, як брат покійного президента, має симпатії між виборцями, і якого могли б його прихильники форсувати на Конвенції в Атлантик Ситі. Один близький співробітник Президента твердить, що Джансон хоче і в другій каденції затримати при собі всіх тих осіб, які співпрацювали в кабінеті Кеннеді і пізніше разом із ним. Джансон мав би нібито вважати, що вони є вартісніші на своїх місцях, ніж на становищах віце - президента. Особи, що стоять близько Кеннеді, заявляють, що він прийняв вістку про виключення його від кандидатури з гумором і заявив, що вестиме виборчу кампанію в користь Джансона в такий спосіб, як собі цього Президент бажатиме.

Уряд видав на допомогу фармерам $7 більйонів в 1964 році

Вашингтон. — Вже 15 років американські уряди стараються зменшувати витрати на підтримку фармерської продукції, але без успіху, бо хоч і зменшується посівні площі під окремі культури, головним чином під пшеницю, то продукція з кожним роком збільшується, зростають запаси зерна, які уряд має закуповувати та зберігати в своїх магазинах. Бюджетовий звіт за минулий фінансовий рік, що закінчився 30-го червня цього року, виявляє, що в минулому фінансовому році уряд видав рекордову суму на допомогу фармерам — $7 більйонів, на один більйон більше, як передбачали в січні цього року, і на $1.3 більйона більше в порівнанні з тим, що пропонували 18 місяців тому, коли складали проєкт бюджету на 1963—1964 фінансовий рік. Секретар оборони Роберт МекНамара хвалився ощадністю одного більйона у видатках на оборону, але цю ощадність з'їли витрати на допомогу фармерам. Уряд пропонує видати на фармерство суму $4.9 більйона у фінансовому році 1964—1965, але вже тепер фахівці поза урядом сумніваються, чи вдасться зробити таку велику ощадність у видатках на фармерство впродовж одного року, коли фармерська продукція зростає й знов збільшаться запаси в урядових магазинах.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Джансон** сказав, що конче треба непартійного підходу при розв'язці фармерської програми, бо тільки тоді ми зможемо з успіхом розв'язати цю важливу фармерську програму, яку розв'язують в Конґресі на кожній сесії, але без тривкого успіху, бо підходять до неї не з державного становища, тільки з партійного загумінка. Джансон промовляв на зборах Крайової Господарської Дорадчої Комісії.

● **Голова Американського Годинникарського Товариства** М. Фред Картови сказав у Митній Комісії, що не є оправдане домагання трьох американських годинникарських фірм — Бюлова, Елджін та Гемілтон, щоб встановити квоти на імпортовані чужі годинники, а також і на частини до годинників. Годинникарські фірми хотіли б зменшити імпорт чужих годинників, які своєю конкуренцією шкодять домашньому промислові.

● **Губернатор Джорджії Дж. Воллес** зрікся бути самостійним кандидатом на президента разом з Ґолдвотером і Джансоном, бо побачив, що він не має що робити тоді, коли республіканським кандидатом став арізонський сенатор консерватист Беррі Ґолдвотер, який потягне при виборах всіх південних консерватистів, і Воллес не міг би мати жадних успіхів, хоч він є консервативним демократом, що виступає проти Джансона.

З ОСТАННЬОЇ ХВИЛИНИ

„РЕЙНДЖЕР 7" ПОЦІЛИВ У МІСЯЦЬ, ПЕРЕДАВШИ НА ЗЕМЛЮ ЗНАМЕНИТІ ФОТОЗНІМКИ

В останній хвилині, як це число „Свободи" вже було на пресі в п'ятницю о год. 9:30 рано радієві і телевізійні станції подали повідомлення, що випущена у вівторок 28-го липня ц. р. ракета „Рейнджер 7" з найбільшою точністю поцілила в призначене місце на Місяці. На 15 хвилин перед поціленням у Місяць усі шість телевізійні фотоапарати почали передавати на Землю фотознімки поверхні Місяця, які кваліфікується, як „знамениті". Це є перші безпосередні фотознімки з іншої плянети. Висилку із Землі та поцілення в Місяць американської ракети „Рейнджер 7" вважається за один із найбільших і рішальних успіхів в зусиллях пізнати й опанувати космічні простори.

ЗАПОВІДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ВИСТУПУ Д. Д. АЙЗЕНГАВЕРА БІЛЯ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ В ПЕРЕДВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ

Вашингтон.— Цитовані два дні тому в „Свободі" колюмністи Роберт С. Аллен та Пол Скатт, які інформували про те, що пам'ятник Тарасові Шевченкові в Вашингтоні стає поважним аргументом в американській закордонній політиці в теперішньому передвиборчому часі, тепер заповідають можливість передаваного через телевізію на всю країну виступу кол. президента Двайта Д. Айзенгавера з передвиборчою промою в користь республіканських кандидатів. Цей виступ мав би відбутися біля пам'ятника Шевченкові. Згадані колюмністи дослівно подають: „Політичні стратеги прапороносця Республіканської партії Ґолдвотера тепер опрацьовують плян, щоб підкреслити ці політичні розбіжності (між демократами й республіканцями відносно Совєтського Союзу та поневолених ним народів — прим. ред.) щонайменше одним виступом колишнього президента Айзенгавера з передаваною телевізією на цілу країну промовою біля пам'ятника Шевченкові". Дальше ці ж колюмністи інформують, що Білий Дім для противаги такої політичної кампанії республіканського кандидата Беррі Ґолдвотера, тепер і собі постановив поробити деякі зміни в своєму відношенні до Совєтського Союзу. Зокрема президент Джансон мав дати доручення, щоб ніхто з високих державних достойників Америки не їхав тепер на відвідини до Москви і також рішено не передавати тепер Сенатові для ратифікації новопідписаний договір про поширення американсько-совєтської консулярної репрезентації в обидвох країнах.

Демократичний політик перестерігає партію не легковажити собі кандидатури Ґолдвотера

Ню Йорк, Н. Й. — Голова Демократичного Стейтового Комітету Вілліям В. МекКін, промовляючи на річному пікніку Повітового Демократичного Комітету в Ітаці, Н. Й., перестерігав свою партію, щоб не легковажила тієї небезпеки, яка загрожує від республіканського кандидата арізонського сенатора Беррі Ґолдвотера. Він казав, що партійний провід Республіканської партії злегковажив собі Ґолдвотера, не вірячи в те, що він може бути найменований на президентського кандидата, і тому був розчарований на Номінаційній Конвенції в Сан Франціско, бо Ґолдвотер мав там забагато прихильників і здобув перемогу. З цього самовдоволення республіканських партійних провідників повинні дечого навчитися демократи та гостро виступати проти Ґолдвотера у виборчій кампанії, яку треба так повести, щоб Демократична Партія цього року мала загальну перемогу не тільки при виборі свого президента, але і при виборі сенаторів, губернаторів та конґресменів.

Помер сенатор Клер Енґел із Каліфорнії

Вашингтон. — 30-го липня помер у сні сенатор - демократ із Каліфорнії Клер Енґел у 52-му році життя. Сенатор Енґел займав сенаторське становище від 1958-го року і цього року не міг старатися про перевибір з огляду на свою важку недугу. Раніше він 15 років був конґресменом. В одному році сенатор Енґел перебув дві операції мозку, внаслідок чого він був частинно спаралізований. 19-го липня його на кріслі довезли до Сенату, де він голосував при історичному вирішенні законопроєкту про громадянські права. Сподіваються, що демократичний губернатор Каліфорнії Едмунд Бравн найменує на цей пост колишнього пресового секретаря Білого Дому — П'єра Салінґера, який здобув номінацію на сенаторського кандидата в Каліфорнії у червневих праймерах. Салінґер перебуває на Далекому Сході, де дістав повідомлення про смерть сенатора Енґела і негайно заявив, що вертається до ЗДА. Салінґер був би сенатором до кінця цієї каденції, стараючися про вибір на це становище.

У Крайовому Пресовому Клюбі у Вашинґтоні відбулася зустріч представників поневолених націй

Вашинґтон.— 29 липня у приміщенні Крайового Пресового Клюбу тут відбулася зустріч представників поневолених націй, скликана з ініціятиви Асамблеї Поневолених Европейських Націй. На Зустрічі відчитано грамоти-відзначення тим діячам, які активно брали участь у Тижні Поневолених Націй та підтримують цю визвольну ідею. Були нагороджені амбасадор вільного Китаю Тінґву-чанґ, сенатори П. Даґлас, Р. Грушка, керівник відділу міжнародних справ АФЛ-СІО Жей Лавстон та ін. Хоч Україна не входить до складу АПЕН, трьх представників від українців запрошено офіційно на цю зустріч: п. Й. Лисогора, д-р Л. Добрянського, ред. В. Душника від УККА. Перші два були перешкоджені і не змогли взяти участи. Ред. В. Душник мав на тій зустрічі розмову з представником поляків, ген. Бор-Коморовським, теж із сенатором Полем Даґлесом із Шикаґо, який у своїй промові підкреслив, що вже найвищий час, щоб усі слов'янські народи, від Балтику до Чорного моря, стали вільними. Сенатор Даґлес хвалив українців у Шикаґо, як дуже добре зорганізовану спільноту.

ОСТАННІЙ РАЗ В ПАЛАТІ ГРОМАД?

Винстон Черчилл з сигарою в устах й із звичайним для нього знаком перемоги відповідає на вітання лондонців, зібраних перед будинком Палати Громад, де він відбув останній мабуть уже свій посольський виступ. В листопаді Черчилл матиме 90 років, із яких 64 він був членом Палати Громад. В найближчих виборах Черчилл уже не задумує кандидувати.

У Південному В'єтнамі гинуть здебільша американські офіцери

Сайґон. — Від комуністичних куль і бомб в цій країні гине більше офіцерів з-поміж американських військових дорадчиків, як звичайних вояків. На усіх 163 полеглих від грудня 1961-го року внаслідок боїв із партизанами В'єтконгу американських вояків — 60% офіцери, здебільша капітани. Капітаном був також американський офіцер, вбитий разом із 9 південними в'єтнамцями дня 30-го липня ц. р. в бою біля Бен Кет, 30 миль на північ від Сайґону. Цю велику кількість полеглих офіцерів пояснюють тим, що в загальній кількості 16-300 американських військовиків у Південному В'єтнамі кожен четвертий військовик є офіцером. Із передбачуваним тепер збільшенням кількости американських військових з'єднань в Південному В'єтнамі це процентове відношення буде змінене.

Англія наполягає в Москві на своїх передумовах для скликання конференції відносно Ляосу

Москва. — Міністер закордонних справ Англії, Р. Батлер, сказав у середу Громикові, міністрові закордонних справ СССР, що Англія погодиться на скликання Женевської конференції у справі Ляосу лише тоді, коли в тій країні прийде до стабілізації і воєнного затишшя. Батлер говорив з Громиком впродовж двох годин. Перед тим він передав писаний меморандум, у якому виразно сказано, що Англія буде за скликанням конференції лише після реалізації трьох наступних передумов: припинення воєнних дій збоку Патет Ляо, відхід червоних сил Патет Ляо на позиції, що їх вони мали перед весняним наступом, визнання коаліційного режиму на чолі з принцом Суванна Пума. Коаліційний уряд у Ляосі був встановлений і визнаний на Женевській конференції в 1962 році, але вже наступного року сили Патет Ляо порушили коаліцію, виступивши збройно проти невтралістів і правих. Західні дипломати мають мало надії що СССР погодиться на ті три передумови. Сьогодні, у п'ятницю, відбувається ще одна зустріч Батлера з Громиком.

Сибірська міліція протестує проти висилання туди „соціяльних паразитів"

Москва. — Два високопоставлені судові чиновники в Амурській області Соколовський і Гужбей на Сибіру написали до „Известий" листа, в якому нарікають, що висилані до Сибіру „соціяльні паразити" і самі не перевиховуються, й інших розкладають. Мова йде про той „паразитний" чи „антисоціяльний елемент", що його за законом з 1931 року посилають з европейської частини СССР до Сибіру за неробство, уникання праці тощо. Працюючи в Сибіру, ті люди мали б поправлятись і перевиховуватись. Тим часом вони, як довідуємося з листа в „Известиях", не бажають і далі працювати, часто невідповідною поведінкою турбують корінних жителів, а навіть подекуди розкладово на них впливають. У колгоспах, куди присилають засуджених, падає дисципліна та зростає кількість різних протизаконних вчинків. Соколовський і Гужбей пропонують посилати засуджених у спеціяльні колонії праці, де вони б займалися сільським господарством чи іншою працею.

У Мюнхені відбувся похорон Ярослава Бенцаля-Євшана

Мюнхен, Німеччина. — Згідно з повідомленням часопису „Шлях Перемоги" з 2 серпня ц.р., в суботу 25 липня відбувся похорон померлого несподівано на удар серця в дні 21 липня ц.р. відомого націоналістичного діяча і журналіста Ярослава Бенцаля-Євшана, члена проводу Закордонних Частин ОУН, голови Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині і довголітнього відповідального редактора часопису „Шлях Перемоги". Панахиду відправляли Впр. оо. д-р І. Гриньох і В. Турковид в співслуженні інших священиків. Під час похоронів на мюнхенському кладовищі „Вальдфрідгоф" над домовиною Покійного промовляли — о. д-р І. Гриньох, о. Паладій Дубицький, д-р Гр. Васькович від Проводу ЗЧ ОУН, та Ф. Кордуба й мгр. А. Мельник від ЦПУЕН. Покійний, народжений 1916 року в Тернополі в Західній Україні, був абсольвентом Духовної Семінарії в Станиславові і довголітнім видатним членом Організації Українських Націоналістів. Осиротив дружину Надію і сина Ігоря.

ПЕЙПІНҐ НЕ ВІЗЬМЕ УЧАСТИ В СКЛИКАНІЙ МОСКВОЮ НАРАДІ КОМПАРТІЙ СВІТУ

Гонґ Конґ. — В датованому днем 28 липня листі Центрального Комітету Комуністичної партії Китаю до Центрального Комітету Комуністичної партії Совєтського Союзу, що був опублікований в офіційному органі китайської компартії в четвер 30 липня, провід китайських комуністів підтвердив своє неґативне становище до запропонованої востаннє Москвою конференції 26 комуністичних партій світу в справі полагоди розбіжностей між совєтською і комуно-китайською партіями. Згідно із змістом цього листа, китайські комуністи не візьмуть участи в ніякій скликуваній Москвою конференції комуністичних партій, ані навіть в будь-якій підготовній зустрічі до такої конференції. Децизія відбуття такої конференції мусить бути, на думку Пейпінґу, прийнята солідарно всіма комуністичними партіями, в тому також і тими, що стоять на позиціях Пейпінґу, як також і тими фракціями, що останнім часом відкололися від існуючих комуністичних партій. Якщо цього не буде, то відбуття пропонованої Москвою міжнародної зустрічі провідників тільки 26 партій не дасть ніякого позитивного вислідy, а тільки приведе до вже цілком „відкритого розламу" в комуністичному русі. Лист Пейпінґу є відповіддю на листа ЦК КПСС з дати 15 липня ц.р. Політичні обсерватори й коментатори з'ясовують неґативну відповідь Пейпінґу на московські пропозиції тим, що провід китайської компартії хоче виграти на часі, і приєднати на свій бік чим більше комуністичних партій і сформувати якнайбільше прихильних собі фракцій в залежних від Москви комуністичних партіях. Не візьме участи Пейпінґ в будь-якій конференції аж до того часу, поки йому не повезеться зорганізувати більшої групи прихильних собі комуністичних партій чи фракцій. В листі китайських комуністів стверджується, що навіть тепер вони диспонують більшою, як Москва, кількістю комуністичних партій і що число тих компартій, які справді стоять на позиціях „хрущовського ревізіонізму", дуже незначне. Москва, як відомо, звернулася в справі участи в міжнародній конференції для полагоди совєтсько-китайського конфлікту тільки до комуністичних партій в країнах уже з комуністичними режимами і з-поміж інших тільки до компартій Франції, Італії, Японії і до деяких південно-американських компартій, виключаючи від участи в конференції цілий ряд, понад тридцять, інших компартій. Пейпінґ твердить, що скликувана в такий спосіб Москвою конференція має насправді на меті розбиття комуністичного руху в світі і тому провід китайської компартії ніколи і в ніякому випадку не візьме в ній участи. Розбіжності в комуністичному русі такі поважні і такі глибокі, що будь-яка скликувана наоспіх конференція не приведе до нічого, а тільки ще погіршить ситуацію.

Кремль відмовився платити вимагані У Тантом вкладки для ОН

Москва. — Московська візита генерального секретаря ОН У Танта не принесла позитивних наслідків: СССР відмовився виконувати свої фінансові зобов'язання щодо ОН, зокрема покривати видатки цієї світової організації, пов'язані з її заходами для збереження миру на Кипрі та на Середньому Сході. На пресовій конференції у четвер у Москві У Тант сказав кореспондентам, що він не бачить жадної зміни в позиції совєтів. Виступаючи вночі по телевізії, У Тант нагадав 40 мільйонам глядачів у СССР, що Ліга Націй існувала всього 19 років, а тепер Об'єднані Нації стоять перед загрозою ліквідації через фінансові труднощі. У Тант заявив, що він сподівається зрозуміння „совєтського народу" та його керівників і підтримки для ОН, як міжнародного інструменту миру в добу гідроґенних бомб. У Тант розмовляв у Москві з Хрущовим, Громиком, Зоріним. Його розмови були „сердечні", але, повертаючись до Ню Йорку, генеральний секретар приїде з Москви з порожніми руками. У Тант має повернутися до Ню Йорку в суботу.

Ізраель обвинувачує в ОН СССР у пригнічуванні жидів

Женева. — Ізраель обвинуватив на форумі Об'єднаних Націй Совєтський Союз у постійному пригнічуванні жидів в СССР та намаганні позбавити їх власної релігії, культури й мови. Представник Ізраелю, Мойше Бартур, заявив про це перед Економічно-Соціяльною Комісією ОН, прохаючи вжити швидких заходів в обороні долі трьох мільйонів жидів у СССР. Представник СССР Бендрішев перебив промову представника Ізраелю, який, мовляв, ображає його країну. М. Бартур сказав, що в СССР жидам відмовляють права навчатися в жидівському дусі, утримувати зв'язки з Ізраелем та взагалі з закордоном. Він заявив, що в СССР немає над жидами фізичного насилля, але є інше — державний апарат працює для штучної асиміляції жидів. Бендрішев заперечив існування антисемітизму в СССР, де, як він сказав, жиди мають ті самі права, що й інші народи.

У СВІТІ

● **90-річний колишній англійський прем'єр сер Винстон Черчилл** прислав подяку англійській Палаті Громад за те, що окремою резолюцією відзначила його заслуги для Англії під час війни і після неї. Черчилл казав, що він займав різні становища в публічному житті, але найвище оцінює пост члена Палати Громад, де він працював повних 64 роки. Лікар не дозволив бути в парляменті під час ухвалювання резолюції про його заслуги, бо це було б для нього зазворушливе.

● **Представники французького уряду** висловили своє вдоволення з тих переговорів, які тепер ведуться між Францією та делеґатами комуністичної Румунії. Румунську делеґацію очолює прем'єр Маврер. Переговорюють про поширення торгівлі між двома країнами та про тісніші культурні зв'язки. Румуни цікавляться французькою технікою.

● **112 держав в світі** мають програму соціяльного забезпечення, як про це повідомляє окрема книжечка, що її видало Соціяльне Забезпечення в ЗДА. Але не всі ці соціяльні забезпечення є однаково широкі. Одні з них дають тільки старечі пенсії, інші, крім пенсій, ще й оплачують кошти лікування своїх членів. Декуди є соціяльне забезпечення і від нещасливих випадків.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Пейпінг і поневолені народи

Проблема поневолених Москвою українського й інших народів СССР, як також народів Східньої і Центральної Европи, що перебувають під встановленими Москвою комуністичними режимами, актуалізується не тільки в холодній війні вільного світу з міжнародним комунізмом, але вже також і в суперечностях між двома комуністичними бльоками — московським і комуно - китайським.

Комуністичний Китай, який ще донедавна, перебуваючи в дружніх і тісних взаєминах із Москвою, не добачав ні існування цих народів, ні факту їх поневолення і промовчував в догоду кремлівським самодержцям їхнє колоніяльне становище в рямцях Совєтського Союзу, сьогодні починає вже говорити про їх національні і державницькі аспірації. Те, що вчора Мао Тсе-тунг, Чу Ен-лай і інші репрезентанти китайського комунізму вважали за природню річ, нині — посварившись з Хрущовим і його кремлівськими соратниками — називають вони вже на ім'я, намагаючись використати факт національного й економічного уярмлення народів, вбганих насильно у систему СССР. Використовуючи в боротьбі проти Москви всі можливі шляхи й засоби, Пейпінг починає пригадувати й „національне питання" в СССР і поширює в тому напрямку свою пропаганду та дію.

З цього погляду характеристичним є повідомлення однієї з американських агенцій про те, що червоний Китай пробує використати незадоволення поневолених Москвою українського та інших не-російських народів, щоб здобути собі їх прихильність. Це вже не тільки словесні обвинувачення на адресу Москви в нехтуванні національного питання в Совєтському Союзі й у заперечуванні національних аспірацій не-російських народів, включених в СССР, та й не тільки підтверджування факту наявности російського великодержавного шовінізму і дискримінаційного ставлення Москви до підлеглих їй народів, але й конкретні дії, спрямовані на викликання ферментів незадоволення й резистансу серед національних груп, що заселюють сумежні з Китаєм середньоазійські і південносибірські області. Рекрутовані з-поміж втікачів із СССР і різних інших народів та вишколоване Пейпінгом, спеціяльні агенти працюють в цьому напрямку не тільки серед узбеків, казахів, уйгурів та інших в совєтській Центральній Азії, але й серед мільйонів українських, білоруських та інших переселенців, що живуть великими скупченнями вздовж китайського кордону — в південних і східніх областях Сибіру. Особливу увагу при цьому звертає Пейпінг на такі області як Надамурщина, тобто заселений українцями Зелений Клин та сколонізовані ними ж здебільша простори Казахстану. Є деякі відомості про те, що комунокитайці використовують українців для поширювання антисовєтських летючок.

В розгортанні цієї політичної акції керується Пейпінг, ясна річ, своїми інтересами, потребами актуальної для нього боротьби за супрематію в комуністичному світі. Тому немає ніяких підстав покладати якісь надії на підтримку для української справи з того боку. Проте, ця комунокитайська акція важлива з того погляду, що вона вдаряє у найдошкульніше місце Москви — в проблему поневолених московським большевизмом народів, якої з великою шкодою не тільки для цих народів, але й для себе самих та для справи тривкого, збудованого на волі і справедливості для всіх миру в світі, на доцінюють і належно не використовують вільні краї з Америкою включно.

Наступ в етері

Уже кілька років на Кубі працює потужна радіовисильня під назвою „Прогрессо", що передає еспанською та англійською мовами комуністичну оцінку світовим подіям та цілі гори червоної пропаганди. Декілька років тому розпочала у Північному В'єтнамі надавати програми комуністична висильня „Прогрес". 23-го липня цього року в Москві, з ініціятиви „Союзу совєтських Товариств дружби і культурних зв'язків із закордоном" ухвалено створити радіовисильню „Прогрес" у Москві, — як повідомляють „Известия" з 24-го липня, — щоб вести радіопередачі для слухачів Латинської Америки. Формально тією радіовисильнею керуватиме Союз Журналістів СССР, Союз Композиторів СССР та інші, на перший погляд, не надто вже політичні товариства й об'єднання. Насправді ж це буде могутня радіовисильня, через яку Кремль передаватиме еспанською мовою добре продуману, розраховану на „затяжну дію" комуністичну пропаганду. Висильня „Прогрес" має головне завдання: вести підривну діяльність у країнах Латинської Америки. Більше: коли якась із тих країн чи звичайна собі приватна радіо- або телевізійна висильня Аргентини, Перу, Болівії, Уругваю, Парагваю, Венесуелі і ін. звернуться до дирекції радіовисильні „Прогрес" у Москві, то вона посилатиме „різні матеріяли з питань політики, громадського життя, економіки, науки та культури Совєтського Союзу, а також з питань міжнародного життя" . . .

Московський „Прогрес" лише збирається передавати свої програми для вільних країн Латинської Америки. Але гаванська висильня „Прогрессо" веде підривну діяльність вже декілька років. За минулі два роки її заклики до „боротьби за свободу" стали з теплих гарячими, а останнім часом — відверто - провокаційними. 27-го липня „Ню Йорк Таймс" вмістив моніторний запис програми тієї висильні з Куби, надаваної англійською мовою спеціяльно для кольорового населення ЗДА. „Ми ніколи не матимемо захисту, — говорив якийсь мурин з „Прогрессо" з Куби до муринів у ЗДА, — доки не відповідатимемо на насильство — насильством!" І далі, звертаючись до американських негрів, ця висильня кричала: „Це рік революції, це рік свободи!", „Геть з расизмом та імперіялізмом" і т. д. Саме тоді, коли в ЗДА відбуваються расові заворушення, коли часто гнів переважає розсудок, коли для обох сторін треба спокійної співпраці, а не ножів та слізних бомб — кубинська червона висильня закликає до нових расових заворушень. Несподівано значна більшість південноамериканських держав засудили червону Кубу за її агресивність та збройні диверсійні акти. Але форм диверсії є багато, між ними одна з важливіших — комуністична радіопропаганда.

Такі новини з того боку фронту війни в етері. А які новини з цього боку? Дотепер ніде ще не було проголошено, щоб радіовисильня „Вільна Европа" нарешті таки почала передавати мовами всіх поневолених народів, а не лише мовами сателітів. До цього часу українці за кордоном не чують програм радіо „Свобода", хоч воно й говорить „від імени українців за кордоном". Що більше: тривалість українських пересилань могутньою висильнею „Голос Америки" скоротилася. Такі невтішні новини в той час, коли комуністичні держави посилюють і кількість, і далекобійність своїх гармат на етеровому фронті. Ясно, що таке становище вимагає негайної перевірки і докорінних змін.

М. Чировський

НА ЗАХОДІ БЕЗ ЗМІН...

Звичайно в Америці у виборчому році економічні процеси пливуть назагал нормальним руслом. Може там дещо занедбується, і тому аж після виборів президента виявляють ті чи інші недомагання, ринкові імпаси чи ринкові знижки. І так є тепер: народне господарство росте, і економісти дивуються, чому приписати оцю добру ринкову коньюнктуру, що триває від лютого 1961-го року. Вона мусить скорше чи пізніше скінчитися, але покищо, може й за законом інерції, постійно міцніє.

У першій половині липня коньюнктурний ріст американської економіки досягнув небувалих висот, значно перевищивши свій рівень з 1963-го року, а то й з років 1955-1956, коли економіка була у знаменитому просперитеті.

Цей високий рівень економічних процесів позначився в усіх найважливіших ділянках народного господарства: у виробництві сталі, автомашин, електричної енергії, будівельних матеріялів, у видобуванні нафти і транспортуванні вантажу. На біржі також виявилася звишкова тенденція.

Одначе вже у передостанньому тижні липня зауважено невелике обниження цілости господарських процесів країни. Обнизилося виробництво сталі на 1.5%, сповільнилась продукція авт і інших основних галузей виробництва.

Але в цьому немає нічого надзвичайного: нормальне сезонове коливання всередині літа перед новим осіннім розгоном. Найкращий доказ цього — у стабільній реакції біржі, на якій ціни акцій знову трохи піднеслися. Тож в дійсності на Заході без змін . . . Заінтересування економічними справами відійшли дещо в тінь, натомість увага зосереджується навколо виборчої кампанії.

Цьогорічна виборча кампанія, очевидно, матиме цілком інший характер, як попередні, і в ній особливого значення надаватимуть справам народного господарства.

І так, почавши з тридцятих років, носієм тріюмфуючого лібералізму була в першій мірі Демократична партія із своєю політикою „загального добробуту", дефіцитовими видатками, господарським ростом за всяку ціну, ліберальним наставленням до робітничого питання і наростаючою інтервенцією федерального уряду в господарські процеси країни.

Мода на соціял - демократичні і соціялістичні орієнтації робила модним також і американський „демократичний лібералізм". І республіканці, змагаючись за здобуття Білого Дому, ставали щораз ліберальнішими. Дійшло до того, що різниці поміж демократами і республіканцями здебільша затерлися, хібащо одні стояли при владі і старалися за всяку ціну в своїх руках її втримати, а другі їх критикували і самі старалися до влади доступитися, усунувши перших. Таку характеристику американських партій можна було вичитати і в підручниках - книжках про державно - конституційну побудову ЗДА.

Але тепер це вже виглядає інакше. Республіканська партія на останній конвенції у Сан-Франсіско визбулася у великій мірі свого опортунізму і привернула свій традиційний консерватизм. Тож, коли б консервативна течія перемогла, у господарському житті країни могли б прийти великі зміни. В такому випадку могла б бути поступово відкинена економічна ідея „суспільного добробуту" (велферизму), яка веде до щораз більшого державного дефіциту і підсилення урядової господарської ініціятиви із поступовим обмеженням свободи ринку; яка ставить економічні процеси на тривкіші основи, обмежує ексцеси робітничих спілок та монопольних підприємств, веде обережнішу фінансову та грошову політику і т. ін.

Вибори президента рішатимуть не тільки про те, чи більше ліберальні демократи, чи менше ліберальні республіканці стоятимуть при владі в найближчих чотирьох роках але — чи ліберали, чи консервативні перейдуть провід.

І тому не дивно, що нічого особливого не діється нині в економічному житті країни. Непокоять основні проблеми, які матимуть в майбутньому вплив на формування господарських процесів.

Однак, приглядаючись поодиноким ділянкам економіки ЗДА, можна завважити в них такі моменти: постійний оптимізм, зростання кредиту і кредитового видаткування приватними громадянами, дальший ріст публічного кредитового видаткування, посилення контрабанди і загроза страйку в автомобільній промисловості.

Оптимізм споживача і продуцента збільшує торговельний оборот. У роздрібній торгівлі продаж предметів тривкого вжитку (меблі, електричне приладдя і авта) підвищився пересічно на 25%. А оптимізм продуцентів засновується на факті зростаючого числа одружень серед молоді, що потребуватиме для влаштування свого родинного життя меблів, авт, електричних приладів і всілякого іншого добра. Це може бути одним із головних факторів, що створили довготривалу добру коньюнктуру на ринку.

Спадає ступнево і безробіття, і є надії, що з початком наступного року обнизиться воно до 5% цілости робітної сили в Америці.

Зросла також купівельна сила споживача внаслідок побільшення його прибутків, при відносній стабільності доляра.

Всі ці фактори спричинили дальший ріст приватного довго- і короткотермінового кредиту, який сьогодні на 9% вищий за рівень 1963-го року.

Автомобільна промисловість стоїть перед новими домаганнями проводу спілки автових робітників: підвищення платень, збільшення числа вакаційних днів і днів вільних від праці, поліпшення умов праці, збільшення пенсійних фондів і обниження віку, в якому робітник може відходити на пенсію. Є побоювання, що ці домагання, будучи виповненими, можуть прискорити інфляцію.

На заході Америки сільське господарство і промисловість поважно потерпіли внаслідок страйку вантажно - транспортових робітників.

Віктор Приходько

ПО СВЯТІ...

Українська свідома і жертвенна громада в Америці має заслужений відпочинок. Після 27-го червня — вікопомного дня відслонення пам'ятника нашому Кобзареві у Вашингтоні, — всі ми відпочиваємо. Відпочиваємо фізично, а головно — морально, психічно. Бо було надзвичайно багато напруженої праці та турбот Шевченківському Комітетові, але як же багато побоювань, хвилювань, нервувань пережила й ціла велика українська громада на широких просторах Америки і Канади. Чи ж гарний буде пам'ятник, чи не станеться якихось перешкод, чи з'їдуться до Вашингтону люди? А яка буде погода?! А, не дай Боже, злива?

Але Бог благословив велике діло, і все пішло добре — пам'ятник вийшов величний, чудовий, народ прибув десятками тисяч з найдальших сторін, перевищуючи всі сподівання, а погода привітно вийшла назустріч святові, щоб усе відбулось за пляном і з повною урочистістю.

І тепер ми відпочиваємо з приємністю та вдоволенням, як колись в юних літах відпочивали по іспитах і матурі.

А іспит був важливий, історичний.

Справді бо, доконали ми великого діла: у столиці наймогутнішої в світі держави поставили пам'ятник репрезентантові нашої Нації, і буде Він, наш найбільший Амбасадор, пригадувати світові, „на шляхах велелюдних", про далеку країну та її народ, що хоче жити і буде жити в „сім'ї вольній, новій . . ."

І що в усій цій справі надто важливе: доконали ми свого великого діла — самотужки, власними силами, власними коштами, власною жертвенністю.

І сьогодні кожний жертводавець на пам'ятник, кожний учасник самого відслонення пам'ятника може бути гордий, бо в цьому всенародному історичному ділі є й його посильна лепта, а може часом і „непосильна", може відірвана від надто маленького і скромного бюджету . . .

І в цьому є ті цінне і зворушливе, що надає самому пам'ятникові характеру дійсної всенародности. Наш Кобзар стоїть на постаменті, мов живий. І відчувається, що він невидимо оповитий глибокою симпатією, любов'ю та горінням сердець усього нашого українського люду.

Свого часу російський поет Олександер Пушкін писав про себе: „Я памятник себе воздвиг нерукотворный, к нему не зарастет народнаь тропа".

В далеко більшій мірі це міг сказати про себе наш Кобзар: „народна тропа" до серця Поетового ніколи не заростала. Не заростала вона і в буквальному розумінні: від століття, від самої смерти Тараса Шевченка, ніколи не заростав широкий шлях до Канева, яким рік-річно простували тисячі прочан, щоб вклонитись могилі Поета. І надзвичайно цікаво: на цілому просторі колишньої Росії не було письменника, що втішався б такою пошаною та любов'ю народної маси, як наш Шевченко

І уже тепер тут, в Америці, нові тисячі наших людей плянують побувати у Вашингтоні, щоб вклонитися Великому Кобзареві. І вже тепер поширилася серед суспільства думка, щоб день 27-го червня визначати, як наше своєрідне свято, свято Кобзаря у столиці Америки, куди могли б з'їхатись усі бажаючі, з'їхатись та зустрітись із земляками та набратись біля пам'ятника сил і наснаги для дальшого життя і праці . . .

*

Ми говорили про свято. Але по святі приходять будні, приходить щоденна і буденна праця. Праця для всіх учасників свята, а надто для нашої національної Централі в Америці, для нашого Українського Конгресового Комітету. Передусім Комітет мусить існувати і не сміє припинити усієї своєї щоденної роботи. Ця робота — це наші зв'язки: внутрішні українські, а надто зовнішні, насамперед з американським світом. Не може також Комітет припинити своїх інформаційних видань, що розсилаються до 60-ти держав.

Далі, — стоїть на черзі ще окрема робота, зв'язана із самим святом відслонення пам'ятника Шевченкові. Як відомо, в цілому СССР існує наказ повної мовчанки про відкриття пам'ятника у Вашингтоні. Досі жадна газета в СССР чи в УССР не подала про це й двох рядків. Цей стан зобов'язує нас цю мовчанку перервати. Для цього є способи, але вони вимагають коштів.

Далі, треба зазначити, що „Український День", який відбувся 19-го липня цього року з великим успіхом на Світовій Виставці, вимагав дуже значних витрат. Досить сказати, що в тій імпрезі взяло участь понад 200 мистців і 8 000 глядачів. Мистці віддали свою працю, свій час та своє уміння, але сама підготова та організація такої виключної імпрези вимагала значних коштів. Тепер, з огляду на високий мистецький рівень цього виступу, лунають голоси, щоб повторити його в Карнегі Гол, переважно для чужинців.

Про всі ці справи і потреби можна було б говорити дуже багато. Але справа й так зовсім ясна. Потрібні матеріяльні засоби. Їх досі давав і далі дає наш свідомий і патріотичний загал — передусім постійні платники Національного Датку. До цих наших вірних лицарів жертви і обов'язку звертаємось також і сьогодні. Поруч з ними — стоїть наше молодше покоління, люди, переважно на добрих і високоплатних становищах — просимо їх гідно заступити ряди тих старих лицарів обов'язку, що відійшли і відходять. Під час збірки засобів на будову пам'ятника Шевченкові прийшли із своїми пожертвами нові громадяни, що досі переважно не брали участи у громадській роботі, не були платниками Національного Датку. Просимо їх взяти участь і в дальшій жертвенності на українську справу.

Знаємо, що не легко дається запрацьований гріш, знаємо про великі потреби й видатки родинного життя, а тому не жадаємо непосильних жертв, жадаємо лише сплати Національного Датку та евентуальних залеглостей. Але кличемо до жертвенности уже тепер, в цих днях, щоб ми могли виконати наші найважливіші завдання, щоб не припинити нашої щоденної праці.

НА ТЕМИ ДНЯ

Мають знайомих, але не мають друзів...

Київський журналіст В. Гужва впродовж 15 днів перебував у складі совєтської делегації в Західній Німеччині, що їздила туди на запрошення Федерального Кружка Студентів міста Бонну.

Очевидно, В. Гужва сподівався, що ця поїздка буде тріюмфом, доброю нагодою для комуністичного агітатора сказати студентській молоді „пару слов". Сподівався, але помилився: західньонімецькі студенти високих шкіл зустріли совєтську делегацію належно й гідно.

Вони сказали гостям із СССР, що „Москва обведена колючим дротом", і що там стріляють, коли хтось хоче за дріт проникнути. Це обурило агітаторів, хоч вони добре зрозуміли, що німці вдалися в розмові до символу. Але даймо слово В. Гужві — за його репортажем у київській газеті „Молодь України" з 19-го липня ц. р.

„З чим вони прийшли на зустріч з радянською молоддю?" — патетично запитує В. Гужва, розповідаючи про боннських студентів і студенток. І у відповідь переказує те, що почув від молодих німців. Цитуємо:

„Немає нічого поганого в тому, що Західня Німеччина прагне сильної армії і озброєння, аж до атомового — адже Совєтський Союз має могутню армію і атомову зброю, чим же Німеччина гірша?"

Почувши це, В. Гужва скрикує: „Чуєте?! Це лише 20 років після Гітлера!" Так немов би Гітлер був мірилом почуття рівноправства і національної незалежности для молодих думаючих німців.

Перелякався київський журналіст, почувши від німецької студіюючої молоді й таке — цілковито вірне — твердження: „Вина за розкол Німеччини лежить цілком на Совєтському Союзі, отже, він повинен піти назустріч Західній Німеччині і віддати справу об'єднання на її розсуд".

У кінці репортажу — песимістичний висновок: „Ми залишили у Ганновері, Бонні, Кельні, Ессені, Дортмунді та Дюссельдорфі багато нових знайомих. Я не можу сказати — друзів".

На цей раз чергова вилазка з „культурним обміном" ніяк совєтчикам не вдалася. Німецька високошкільна молодь свідомо й тверезо оцінила становище в світі, становище двох Німеччин і ролю Москви в тій трагедії німецького та інших поневолених народів.

Л. Н.

Л. Українка й „буржуазні націоналісти"

Київське в-во „Наукова думка" випустило монографію І. Журавської „Леся Українка і зарубіжні літератури", у якій — „вона виступає проти тих „дослідників", які... вишукували запозичені сюжети і мотиви, намагаючись позбавити їх оригінальности, а також і проти буржуазно-націоналістичних та декадентських перекручень світлого образу Лесі Українки". („Літературна Україна" з 21 липня).

Федір Дудко

МОЯ МОЛОДІСТЬ
(СТОРІНКИ З АВТОБІОГРАФІЇ)

(13)

Зовсім інакше задивлявся на цю справу „свободолюбівий" московський поет Пушкін. Під адресою тих самих кавказьких борців за свою волю він вигукнув у своїй поемі:

Смірись, Кавказ!

Ми, гімназійні учні, лише інтуїтивно догадувались, що не все з тою наукою, яку нам викладали в клясах, є в порядку, але де і в чому саме був той непорядок, нам ніхто точно сказати не міг. Гімназійна бібліотека була набита різним мотлохом для запаморочення школярської свідомости, і цей мотлох не тільки не відкривав нам очей на правду, а ще глибше вбивав у наші голови те, що проповідували з своїх катедр наші законопослушні вчителі та з своїх сторінок голосили різні підручники.

Про те, щоб відшукати в шкільних бібліотеках того часу на Україні бодай одну якусь книжку в українській мові, годі було навіть думати. Доступ українським авторам туди був рішуче закритий, особливо Т. Шевченкові, бо його „Кобзар" хоч і як був обкраяний московською цензурою, вважався за дуже небезпечну лектуру, тому, поперше, що своїми порожніми місцями, де був сконфіскований текст, багато чого давав до надуми читачеві, а, подруге, тому, що явно свідчив про існування в межах Російської імперії якоїсь окремої, відмінної від московської, мови, а цього не сміло бути. Отже, хоч для видавання „малоросійських" книжок у межах московської імперії і був видуманий спеціяльний правопис під назвою „ярижки" з ятями, твердими знаками і єри, який уподібнював українську мову в письмі до московської, все ж таки українських книжок до московських бібліотек, спеціяльно до шкільних, не допускали.

Дехто з відважніших людей тих часів мав сміливість діставати з-за кордону „повного" Шевченка, та ще й друкованого кулішівкою, але таких людей було тоді дуже мало, бо викриття такого „повного Кобзаря" загрожувало тяжкими карами.

Так ото ми „просвєщались" і набиралися „полєзних знаній" на гімназійних лавах.

В мені сиділа з ранніх літ вроджена українська стихійність, підтримувана, можливо, любов'ю моєї бабці до старих наших традицій і нашого побуту, маминими співами українських пісень та батьковими оповіданнями (звичайно, в московській мові) про українське козацтво. Ця стихійність сиділа в мені півсвідомо, але вона вперто вимагала для себе постійної духової поживи, якою в межах дозволеного „казьонною" наукою і „казьонним" вихованням були лише гоголівський „Тарас Бульба" з „Вечерами на хуторє блізь Діканьки" та згадувана Пушкінова „Полтава", яка, хоч і називала Мазепу „злодєєм", все ж говорила про те, як

Украйна ґлухо волновалась,

як козаки схилялись

Пред булавой і бунчуком
Малороссійского владики

та про інші, хоч і дуже неясно висловлювані, але такі милі мені речі з нашого дорогого минулого. Нарешті сама постать гетьмана-„злодєя", хоч і як її очорнював московський поет, була для мене безмежно любою і привабливою.

Так ото минав час, аж одного разу якось я, зовсім випадково забігши до спальні в пансіонаті, побачив, як старші мої товариші-пансіонери 7-ої і 8-ої кляс, забувши замкнути за собою двері на ключ, тихцем щось ховали нагорі високої кафлевої печі. Конспіратори миттю притримали мене і, здушивши шию пальцями, наказали, щоб я нікому на світі ані півсловом не смів писнути про те, що тут бачив. В противному разі вони відріжуть мені язик бритвою (при цьому навіть показали мені бритву) й викинуть його псам на поживу. Крім того, я мусів був заприсягнути на Євангелії, що даного слова дотримаю.

І я мовчав. Але мені ставало аж тісно в грудях від цікавости довідатися, що то були за книжки, з якими ті старші товариші так пильно ховалися. Отож одного дня якось, прикинувшись хворим, я залишився в пансіоні, коли всі вибралися на післяобідову прогулянку до міста, видряпався з великим трудом на піч і знайшов там кілька виданих за кордоном книжок Пісарева, Чернишевського та ще інших авторів із так званої „запрещонной літератури". Перегортаючи ті книжки, я не міг добре добитися їхнього змісту, але бачив, що в них містилася та правда, яку так старанно ховали від нас наші вчителі й ментори.

Цей випадок мав велике значення в моєму житті. Я перестав після цього вірити своїй шкільній науці, твердо знаючи, що всі ті „ура-патріотичні" бздури, якими нам забивали голови, є підлою брехнею, а що є правда на світі, свята правда, але десь поза межами гімназійних мурів.

І я почав іще сильніше ненавидіти казьонний дух науки й касарняний пансіонерський режим, намагаючись, де тільки траплялася нагода, виявляти свій протест проти них.

Але всі мої протести виявлялися в формі різних дітвацьких вибриків, а за такі вибрики учнів гімназії карали карцером. Ця кара виглядала так: учня після лекцій залишали в гімназії, оголошували йому вирок і зачиняли в якійсь порожній клясі, а для догляду над самотнім „арештантом" під час сидження приставляли Якова Кондратьєвича Столбушова. Був це родовитий москаль, вислужений при царському війську старший солдат із рангою фельдфебеля, який жив при гімназії, вчив учнів під час великої павзи гімнастики, а, на випадок засудження когось до карцеру, мав сидіти для нагляду над ним у клясі.

Всі учні називали його Яков Кондратьєвич, як, врешті, всіх своїх „наставников", а навіть директора: Міхаіл Фьодоровіч, Василій Петровіч, Фьодор Андреєвіч і т. п. Це не було формою демократичного звернення, як дехто думає. Була це типова московська, енергійно насаджувана скрізь на Україні звичка називати людей „по імені і отчеству", яка, між іншим, так міцно прищепилася в Східній Україні, що тамошні люди уважають її за єдино чемностеву, доброго тону форму, хоч в дійсності це є ніщо інше, як чужа, зовсім неприродна духові нашої мови, але міцно вросла вже в неї звичка.

На початках карали мене одно-, дво-, а навіть тригодинним карцером, але я не вгамовувався, і число годин мого відсиджування все зростало. Дійшло воно до 12-ти, а одного разу навіть до нечуваної в історії гімназії міри покарання: до 24-ох годин. Посадили мене в карцері о 3-ій годині в суботу, а випустили о 3-ій годині по обіді в неділю. За це Столбушов зненавидів мене, а серед товаришів я здобув славу „героя", і то не лише серед „шмаркатерії", а навіть серед старших учнів і декого з учителів. Не кажу вже про гімназисток, які пересилали мені через колег з „волі" вислови здивування і признання.

Шевченківська Сесія Собору УСО під час відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні

Надзвичайно взнесла та великої історичної ваги подія відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні 27-го червня була попереджена спеціяльною Сесією Собору Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці. Ця Сесія почалася в 8-ій годині рано в Пресвітерській Церкві, при Ню йоркській Евеню, в каплиці президента А. Лінкольна, в якій цей сучасник Т. Шевченка часто молився та відвідував Богослуження.

Цю Сесію Собору відкрив Президент УСО в Північній Америці паст. Іван Р. -Ковалевич, пастор Церкви Всіх Націй в Монтреалі, Канада. Читання псальми 94-тої, яку переспівав Т. Шевченко, та молитву перевів укр. баптистський паст. Д. Марійчук. Президент І. Р. -Ковалевич привітав присутніх, особливо вирізнюючи добр. Д. Кухарського, одного з редакторів журналу „Крищиянити Тудей", в якому перед відкриттям пам'ятника появилася велика стаття про Т. Шевченка,— та добре заслуженого для української національної справи — Василя Авраменка. Капелян Американського Сенату — Ф. Бравн Гарріс, перешкоджений обов'язками, просив вибачити в свойому листі, що не міг прибути та висловив своє признання УСО в ПА за поширювання знання про українську правду між американцями.

Доповіді про Т. Шевченка, в яких особливо підкреслювалося його ролю в духовому й національному відродженні українського народу, були виголошені в укр. мові паст. І.Р. Ковалевичем, а в англійській мові пастором Укр. Пресвітерської Церкви в Ошаві, Онт.,— І. Яцентієм.

Під кінець ухвалено відбути ділову Сесію цьогорічного Собору УСО в ПА в дня 5-7-го вересня в Торонті на запрошення тамошньої Української Євангельсько - Реформованої Церкви.

Ця спеціяльна Сесія Собору була закінчена молитвою, яку провів паст. І. Р.-Ковалевич.

В 9-ій годині рано в церкві, де тепер знаходиться спеціяльно вирізнене місце, на якому під час Богослужень сидів президент А. Лінкольн, почалося українське євангельське Богослуження, яким проводив екзекутивний секретар УСО в ПА, пастор українських євангельсько-реформованих церков в Дітройті та Торонті — В. Боровський. Це Богослуження було започатковане читанням слів з Євангелії Івана 14, 16-17, які взяв за мотто до поеми „Сон" Т. Шевченко. Молитву й читання 35-го розділу Ісаії, переспіваного Т. Шевченком, пиревів паст. І. Яцентій.

Перший проповідував українською мовою паст. В. Боровський на тему: „Наказана нам Т. Шевченком орієнтація". Другий проповідував в англійській мові, віцепрезидент УСО в ПА — Володимир Багрій, підкреслюючи ту посвяту свого життя, що її вклав Т. Шевченко в боротьбу за кращу долю свого народу та людства.

По цьому В. Багрій представив пастора Ню Йорк Евеню Пресвітерської Церкви — д-ра Г. М. Доґерти, наслідника відомого бл.п. пастора Петра Маршала, який привітав і промовив до присутніх, а на закінчення цього Богослуження провів молитву. Паст. І. Р.-Ковалевич проголосив благословення.

На превеликий жаль, багато осіб,через спізнення автобусів і інші поважні ускладнення, не змогли взяти участи в цьому Богослуженні.

Після спільної фотографії учасники цього історичного Богослуження відправилися на поблизьку площу перед пам'ятник Вашингтонові, щоб влитися в похід, який саме там формувався, щоб піти під пам'ятник Т. Шевченка. Від УСО в ПА до Ювілейного Почесного Комітету Відкриття Пам'ятника Т. Шевченкові в Вашингтоні належав президент УСО — паст. І. Р. Ковалевич. В Комітеті на почесних спонзорів були й такі визначні американські протестантські церковні діячі, як капелян Американського Сенату — д-р Ф. Бравн Гарріс, один з перекладачів повного „Кобзаря" на англійську мову — проф. В. Кірконел, один з редакторів журналу „Крищіянити Тудей" — Давид Кухарський та редактор журналу „Чорч Гералд" —д-р Д. Полінг. Офіційними представниками УСО на відкриття пам'ятника були віце-президент В. Багрій та екзекутивний секретар — В. Боровський. Про те,що УСО в ПА належало до тих центральних організацій, що від самого початку активно підтримували справу побудови цього пам'ятника, згадано в ювілейній публікації Комітету Будови Пам'ятника Шевченкові. М. Б.

Т. Шевченко на хвилях етеру

До величавих святкувань 150-Роковин Тараса Шевченка, що мали місце нещодавно у Вашингтоні, не від речі буде додати бодай у формі короткої часописної нотатки згадку про цікаве та у своїх наслідках багатозначуче відзначення Роковин Кобзаря України на хвилях етеру за посередництвом Української Радіової Програми ім. Володимира Блавацького у Філядельфії. Саме в той час, як безпроглядні автомобільні колони доїздили у пропам'ятну суботу, 27-го червня 1964.р. до окраїн столиці нашої могутньої країни, в восьмій годині ранку східнього часу, на хвилі 820 із радіостанції „Даблю- і-І-еЛ" у Філядельфії, пролунала стрілецька сурма що „ранньою зорею" на мелодії цієї стрілецької пісні „Хлопці, алярм, гей вставайте" та милозвучним голосом керівника цієї української радіопрограми, Евдокії Дичко-Блавацької, заповідали своїм радіослухачам про те своєрідне і гідне похвали відзначення імени Тараса Шевченка. А далі покотилися найдорожчі нашим серцям звісні мелодії Шевченкового Заповіту, переплітані поясненнями в англійській мові диктора п. Джана Крафта, знову музикою до слів із Шевченкової Музи та декляміаціями творів Тараса Шевченка англійською мовою в мистецькому виконанні п. Алі Біляїв та Марка Царинника . Знаменитий коментар англійською мовою присвячений 150-Роковинам Тараса Шевченка та відкриттю пам'ятника нашому Кобзареві у Вашингтоні, написав проф. Лев Шанковський, що після короткої перерви, знову захоплює радіослухачів цієї програми своїми вдумчивими та глибокозмістовними радіокоментарями на політичні, громадські та побутові й літературні теми. Всю програму,що тривала повну годину і яка, як можна було того сподіватись, викликала в широких колах радіослухачів, зокрема серед чужинців,чимале зацікавлення — оплатила сама керівничка цієї радіопрограми із своїх дуже скромних матеріяльних засобів — неперевершена в таких справах п. Евдокія Дичко - Блавацька і українські підприємці і промисловці у Філядельфії. За це гарне, гідне наслідування патріотичне й громадське діло належиться гаряча подяка усім тим, що чимнебуть причинилися до цього своєрідного звеличання імени Тараса Шевченка, а зокрема щиросердечна подяка, від усіх нас, постійних радіослухачів радіопрограми ім. Володимира Блавацького належиться керівникові цієї програми п. Евдокії Дичко-Блавацької, що після смерти засновника і першого керівника програми бл.п. Володимира Блавацького — оце вже дванадцять років безупину, кожної неділі в годині восьмій ранку з американської міжнародньої радіовисильні „Даблю-Ті-І-Ел" на хвилях 820мм. у Філядельфії, подає нам за посередництвом етеру безсмертне українське слово, музику, коментарі до сучасних подій дня, оголошення, тощо та цим способом пробуджує неодного із нас із летаргічного сну - збайдужіння та інерції до українських справ.

Нехай Всевишний нагородить її за те кріпким здоров'ям та многими і благими літами. (юко)

Академія в честь Лесі Українки в Ню Гейвені

Дня 19 липня ц. р. Парафіяльна Рада Української Православної Церкви, влаштувала Жалібну Академію, для вшанування нашої, найбільшої письменниці Лесі Українки.

Реферат виголосила п. Галина Боровик. Реферат був добре опрацьований і вміло переданий слухачам. Прелегентка вміло і логічно користувалася окремими частинами поезії Лесі Українки, а під кінець із тих окремих частин створила цілість, і рель,єфний образ письменниці.

Концертову частину розпочали пані А. Задорожна і М. Бережецька двома дуетами: „Зоре моя вечірняя" муз. Гр. Павловського, та „Така її доля" муз. Смоліча. За гарне виконання, заповнена заля відповіла оплесками. Особливо публіці подобалась „Зоре моя вечірняя". Пані Т. Сергієва виконала дуже гарно і бездоганно „Веснівку' муз. Матюка, за що нагородхена була гучними оплесками. Пані Бережецька виконала „Родимий краю" муз. Матюка, яка дістала гучні оплески.

Молода надійна співачка п. А.Задорожна співала: „Ой одна я одна", муз. М. Лисенка, „Дума про Нечая" муз. Січинського, „Тече вода в синє море' муз. М. Фоменка „Сирота" муз. Бонковського, та „Ой не світи місяченьку" муз. М. Лисенка. Не дивлючись на різноманітність мелодій і тексту, п. Задорожна вміла надати кожній пісні відповідну інтерпретацію і в одній особі поєднати драматичні концепції і спів.

А тепер хочемо згадати про головну пружину цього концерту, про вчительку співу і концертову співачку п. Віру Мілянську. Як співачка п. В. Мілянська належить до солідних співачок. Має більший нахил до оперних арій. „Спів і музика це моє життя", — каже п. Мілянська, яке зв'язане з тим вищим світом, де навіть найбільша печаль видається радісна і світла". Школу співу провадить без інтересовно любить співати і любить спів біля себе. Співом „Айстри" М. Лисенка, Куди ти згинув, Рідний Краю Степового, „Спомин" Рахманінова, „Засумуй трембіто" О. Нижанківського „Соловійова пісня" Бобикевича, та „Любіть Україну" М. Фоменка — зачарувала переповнену залю. Пан Мілянський, як мистецький референт і високої кляси декляматор віршом „Мій батько" зворушив слухачів до сліз.

Особливо відзначилась акомпаніяторка на піяні Наталка Боровик. П. П.

● **Три республіканці** в проводі Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій заявили, що в они в цьогорічних виборах голосуватимуть за демократа Джансона, а не за Ґолдвотера. Ці республіканці — Моріс Гатчесон, голова спілки теслярів, Джеймс Саффрідж, голова спілки урядовців і Лі В. Мінтон, голова спілки робітників скляного промислу.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Книжка про М. Лисенка

(Лідія Архимович і Микола Гордійчук: Микола Віталійович Лисенко. Життя і творчість. Друге доповнене видання. Державне Видавництво УРСР „Мистецтво", Київ 1963)

На 282-ох сторінках книжки розглядають автори життя, творчість, мистецьку й громадську працю великого українського музики. Ілюстрації, нотні приклади та цитати самого Лисенка, його сина Остапа та сучасників насвітлюють добу й умовини, в яких жив і творив М. Лисенко. При кінці книжки подано список творів і праць М. Лисенка.

Книжка є виявом солідної праці авторів і була б цінною монографією композитора, якби не хвороба, якою хворіють усі совєтські автори: „проросійське раболіпіє". Незорієнтований читач, читаючи цю книжку набере враження, що коли б не російські композитори-сучасники Лисенка, він не осягнув би мистецької зрілости, не здобув би цих вершин творчости, до яких дійшов. На думку авторів Лисенко наслідував Глінку, Римського-Корсакова, Бородіна, Мусорґського, Чайковського та загалом взорувався на російській музиці. Кантата „Б'ють пороги" своїм богатирським розмахом... цілком відповідає аналогічним моментам у російській класичній музиці" (стор. 115). „До побудови масових сцен Лисенко підходив, як Мусорґський у своїх народних музичних драмах „Борис Годунов" і „Хованщина" (ст. 146). „Лисенків кобзар у „Тарасі Бульбі" дуже схожий на Баяна з „Руслана і Людмили" Глінки" (ст.147). „Засоби музичної виразності тут в („Тарасі Бульбі") виходять з традиції російської клясичної школи" (ст.154). „Так спираючись на кращі твори братньої російської музичної культури"... (ст.160).

Виходить, що Лисенко не знав світової музичної літератури, знав тільки „братню російську" і на неї спирався.

А ми знаємо, що М. Лисенко студіював музику у консерваторії у Ляйпцігу, де мав змогу запізнатися з творчістю усіх світових композиторів, що у свойому житті виїздив неоднократно з кордонів російського царства і бував на концертах і оперних виставах у різних містах Европи, і як піяніст і музичний педагог знав світову музичну літературу, а не тільки російську.

У творчості усіх композиторів, письменників, чи загалом мистців, стрічаються часто подібності, але це не є виявом наслідування, бо подібні ідеї чи думки приходять часто підсвідомо. Яка ж ціль обезцінювати творчість Лисенка? Хіба та, щоб вмовити в читача, що російське мистецтво досконаліше, що, коли б не „старший брат", то українська музика не могла б розвинутися.

Автори книжки заторкують і не музичні теми, як от, що народовці Західньої України пішли на службу австро-мадярській буржуазії, або що „Слово о полку Ігоревім" є старовинним слов'янським епосом. Боялися написати, що це староукраїнський епос, бо могли б тим образити „старшого брата".

Перечитав не одну книжку з подібною тематикою і в різних мовах, але не стрічав подібного підходу до творчости композитора, як це роблять названі автори. Навіть у книжці виданій за залізною заслоною у 1954 р. польського автора Тадеуша Струмілло: „Шкіце з польскєґо жиця музичнеґо 19 вєку" (Краків), нема ніяких натяків, що польські композитори брали взірці з російської музики, хоч більша частина тогочасних музик жила під російською займанщиною і сам названий автор живе тепер також під опікою „старшого брата". Але, як каже пословиця: „на все є своя мірка", тільки треба вміти нею міряти.

О. З.

Тиждень Поневолених Націй в Бостоні

Бостон. (О. Щ-к). — Маніфестаційною поїздкою, автами головними вулицями центру міста відзначено Тиждень Поневолених Націй в Бостоні в днях 16, 17 і 18 червня. Маніфестація відбулася в полудневі години. Можна сказати, що 20 до 25 тисяч людей п р и г л я д а л и с я маніфестації. На автах були причіплені відповідні написи про тиждень поневолених націй і про окремі поневолені нації, включно з Україною. Також через мікрофон розголошувано короткі інформації про поневолені нації, та роздавано відповідну літературу.

Маніфестація знайшла відгук у місцевій пресі і телевізії. В телевізійному коментажі було між іншим сказано, що метою цьогорічного відзначення тижня поневолених націй було підкреслити потребу створення постійного комітету поневолених націй (резолюція Флада).

Маніфестацію зорганізував Комітет Поневолених Націй в Бостоні, в якому є заступлений місцевий Відділ УККА.

Треба додати, що таким відзначенням тижня приносимо більше користи справі поневолених націй, бо не тільки обзнайомлюємо ширші кола американців з поневоленими націями, але і заохочуємо їх стати активними прихильниками нашої справи. Це і є ціллю Тижня Поневолених Націй. Н. Н.

Нова клітина „Зарева" у Вашинґтоні

В суботу, 25-го травня цього року відбулися у Вашинґтоні Основуючі загальні Збори Українського Студентського Т-ва „ЗАРЕВО".

На Загальні Збори прибули Осип Зінкевич — голова клітини „ЗАРЕВА" в Балтімор, Мд. і Богдан Гасюк — організаційний референт Крайового Проводу „ЗАРЕВА".

Після ділової дискусії, в якій були порушені пляни праці й основні цілі „ЗАРЕВА", вибрано першу Управу клітини в такому складі: Мирослав Кий — голова; Богдан Капустянський — містоголова; Юрій Сасвич — секретар; Юрій Мацьків — скарбник. Контрольну Комісію очолив відомий із своєї студентської діяльности Андрій Бігун.

Після оформлення управи клітини „ЗАРЕВА", Осип Зінкевич запропонував клітині у Вашинґтоні співпрацю й допомогу клітини „ЗАРЕВА" в Балтіморі, Мд.

Новій клітині „ЗАРЕВА" бажаємо росту й успіху в праці!

Богдан Гасюк

З НАШИХ БУДНІВ

ЗА СТАРИМ ЗВИЧАЄМ

„Огірочки пожовтіли,
Парубочки постаріли".
З народньої пісні.

Не знаю, яким чином розмова зійшла на таку тему, але мушу сказати, що вона мене ані не збудувала, ані не піднесла на дусі. Чомусь саме в моїй приявності деякі старші панове над басейном стали собі пригадувати, якою пошаною й авторитетом втішався колись в Краю одружений мужчина або, коротко сказавши, ґазда... А як собі в селі п о к п и в а л и зі старшого парубка, як його легковажили й при кожній нагоді зневажливо трактували!

Одруженому д я д ь кові, хоч би він, ідучи до шлюбу, перший раз у житті затягнув на себе штани, зараз по одруженні всі казали „ви" або „татуньо", і кожній бахор на дорозі знімав перед ним шапку, вітаючи словами „Слава Ісусу Христу". А в деяких сторонах, у давні часи, навіть рідні сестри - браття говорили одруженому братові „ви", хоч би він був наймолодший у сім'ї. Одруженому віддавали всяку честь та пошану в хаті і на вулиці, в церкві і в громадській раді.

А старший парубок, що задовго „заходився" і не вженився, був у селі просто за помело. Ніхто його не просив у куми чи в старости і ніколи він не доступив такої чести, щоб у церкві дозволили йому стояти з свічкою чи з патерицею, або йти з тацею поміж народ і збирати на Боже. Такому тюхтієві пригіпали дівчата різні насміхливі прозви, дражнили його „нінащим" або й ще гірше взагалі, казали люди, хто до трицяти не жонатий і до сорока не багатий, той „кругом дурак"!

З тихим смутком помічається, що прадавній звичай зневажливого трактування старопарубоцтва прищепився і тут, на цій вільній землі... Чи ви колись бачили, щоб на відправі в гантерській церковці або на „Союзівці" дозволили йти з кошиком або зі свічкою старшому парубкові, будь він такий заслужений громадянин - педагог, як проф. Мирон Заклинський? .. Ні, того ще не бувало!

А, от, минулої неділі я був свідком такого випадку на нашій „Союзівці": після зворушливої проповіді о. Любомира Гузара вирушають в обхід старші браття з колектою. З кошиком пнеться по-спортовому на горби інж. Багдан Рак, людина знана й бувала, голова КЛК, організатор різних турнірів, взагалі — поважний ґазда, можна б сказати. А з свічкою чимчикує — знаєте, хто? — д-р Андрій Головінський з Гарвардського університету, 27-літній молодчина, що ледве подобає на двадцятилітнього! Інша справа, що він великий капацитет в науці, знаменитий біохемік і надзвичайний професор на Гарварді, але не будь він одружений і батько синові, — йому ніколи не дала б свічки до руки достойна пані Осідач, що завідує на Союзівці паламарством, навіть по тій протекції, що д-р Головінський походить з Філядельфії і є зятем самого голови „Тризуба", інж. Яцкевича.

Отак стоять наші справи, друзі старші парубки, лихом недобиті в цьому переступному році... В старости нас не просять, свічки в руки не дають, а над різними басейнами й потічками такі про нас слухи розходяться, аж слухати прикро. З того всього напрошується сам по собі єдиний вихід з положення: досить вже того бурлакування чи парубкування, пора нарешті вженити котрогось гумориста!

І к е р

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ПОДЯКА

Дня 3-го липня 1964 року невмолима смерть, через автомобілевий випадок, забрала нам нашу радість, нашу надію малолітню донечку

бл. п.

АРЕТУ МАРТУ БАРТОШКО

Найщирішу подяку складаємо Всечеснішим Отцям Катедри св. о. Николая в Шикаґо, за відправлення Парастасу та переведення похоронних відправ в дні 8-го липня ц. р.

Подяку складаємо всім Приятелям та Знайомим за молитви, всім що висловили своє співчуття, що прислали квіти Покійній, тим що зложили датки на благородні цілі та Заупокійні Служби Божі.

Особлива подяка панству О. і А. Заяцям, що зробили все що можливе, щоб перевести похорони Маленької, рівнож, як могли старалися розрадити нас в часі нашого найбільшого смутку.

Належну подяку складаємо Товариству Українських Лікарів, та Організації Український Золотий Хрест за квіти, та похоронному заведенню Братів Оленців за совісне переведення похоронів та перенесення тіла на цвинтар св. о. Николая, та працальне слово в імені родичів.

Д-р ВОЛОДИМИР і МАРІЯ БАРТОШКО

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

(Доповідь проф. В. В. Міяковського „П'ятнадцять років шевченкознавчої праці УВАН")

На пленарній конференції УВАН у ЗДА 8-го березня 1964, проф. В. В. Міяковський зробив доповідь: „15 років шевченкознавчої праці УВАН".

Він почав із слів про те, що в щоденній праці, серед книжок, архівних та музейних матеріялів, не завжди бачив лінію розвитку і перспективи. Але багато цікавого можна побачити, коли кинути оком на пройдений шлях.

П'ятнадцять років тому, у 1948 році був заснований в системі УВАН Інститут Шевченкознавства на чолі зі славним шевченкознавцем Павлом Зайцевим. Але шевченкознавча праця почалась з моменту заснування Укр. Вільної Академії Наук на еміграції в листопаді 1945 року. Через п'ять місяців після її заснування, 24—25 квітня 1946 р. в Авґсбурзі відбулась перша Шевченківська конференція УВАН, за статутом, спільна для всіх груп Академії. Частина наукових доповідей, прочитаних на цій конференції, була видана окремими випусками, які потім вийшли як том під загальним заголовком „Шевченко та його доба", зб. І. До нього увійшла доповідь В. П. Петрова „Провідні етапи розвитку сучасного шевченкознавства", Д. І. Чижевського „Деякі проблеми формального боку поезій Шевченка", Я. А. Рудницького про наголос у Шевченковій поезії, В. Лева „Лексика ранньої Шевченкової творчости" і скульптора С. С. Жука „Портрет Шевченка в скульптурі". Крім того були доповіді Л. Т. Білецького, В. К. Барки, Г. Ващенка, Д. А. Горняткевича, С. Ю. Гаєвського, Д. І. Дорошенка, П. П. Курінного, П. Мегика, О. І. Повстенка, В. Ю. Січинського, П. В. Феденка, Ю. В. Шевельова. Всього сімнадцять доповідей.

Друга шевченківська конференція Академії відбулась 27—28 березня 1947 року в Авґсбурзі. Тоді вже існувало 14 фахових груп Академії з загальним числом членів — 149. Конференція була поділена на дві частини. Перша була цілком присвячена Шевченкові — разом сім доповідей. Другий день були доповіді окремих груп, що порушували проблемні питання сучасної науки. До конференції видано першу публікацію автографа Шевченка 1857 року.

Конференції 1946 і 1947 р. доказали, що Академія спроможна і мусить провадити дослідчу роботу в галузі шевченкознавтва, тому за постановою Президії Академії зроблено заходи для створення Інституту Шевченкознавства, організацію якого доручени П. І. Зайцеву.

1948 року відбулась третя шевченківська конференція, спеціяльну частину якої підготовив Інститут Шевченкознавства. Конференція тривала три дні, 17—19 березня у Реґенсбурзі. Сім доповідей було з шевченківською тематикою і 38 доповідей були на фахових групах. Блискучу доповідь прочитав П. І. Зайцев: „Як творив Шевченко-поет". Це була перша й остання конференція Інституту Шевченкознавства в Европі. З початком 1949 року почалась інтенсивна еміґрація до Канади й Америки.

У новому світі перед українськими науковцями повстала проблема: що можна зробити в галузі шевченкознавства при відсутності оригіналів Шевченкової творчости, архівних джерел, а навіть і друкованих матеріялів. Все ж діяльність була можлива у таких напрямках: 1. Іманентне вивчення Шевченка, інтерпретація його творів, виявлення художніх засобів і малярських прийомів; аналіза його мови. 2. Розшуки в книжкових фондах західнього світу матеріялів допоміжних до вивчення Шевченка. 3. Виявлення і бібліографування усіх слідів у чужоземних мовах знайомства Західнього Світу з Шевченком — згадок про нього в пресі, чужомовних статтей та перекладів його творів на інші мови. 4. Реєстрування і критична оцінка сучасної літератури про Шевченка, особливо совєтської.

Перерва в діяльності Інституту Шевченкознавства, створена великим іміґраційним рухом до Америки, тривала недовго. Президія УВАН, що в 1949 році була в Канаді, ухвалила продовжувати роботу Інституту. Новим керівником його став Леонід Тимофійович Білецький. Першим виданням, що його фірмував Інститут, був чотиротомовий Кобзар за редакцією Л. Білецького.

Першим проявом шевченкознавчої праці УВАН у ЗДА, що під керівництвом М. О. Ветухова, розпочала свою діяльність в кінці 1949 року, були щорічні шевченківські конференції. До першої з них, в 1951 році видано дорогоцінну пам'ятку — оригінальний автограф Шевченка: два листки з рукописного Кобзаря 1860 року, що їх подарувала УВАН Лариса Новіцька, чоловік якої, відомий шевченкознавець, був репресований і засланий. В 1953 р. УВАН у ЗДА і НТШ в Америці домовились про спільні шевченківські конференції, які тривали одинадцять років (1853—1963).

До шевченківської конференції УВАН у ЗДА 1952 р. видано перший річник „Шевченко". Всього їх вийшло 9, десятий друкується в цьому році. Ідея річників полягала у щорічному відзначуванні сотої річниці відповідного року в житті поета. Так у 1952 році згадувано в статті „Шевченко сто років тому" факти ж життя й творчости поета в 1852 роц., і так далі. Також у річниках публікували одну або дві розвідки, переважно це були доповіді на шевченківських конференціях минулого року. Також друкувалися матеріяли й замітки різної шевченківської тематики та критичні огляди нової шевченкознавчої літератури.

Після смерти керівника Інституту Шевченкознавства, Л. Т. Білецького в 1955 р. конференція дійсних членів УВАН у ЗДА ухвалила оформити шевченкознавчу працю в Академії, як Інститут Шевченкознавства, керівником якого став В. В. Дорошенко.

Важливим досягненням УВАН у ЗДА є видання англійською мовою збірника „Тарас Шевченко" під редакцією В. Міяковського і Ю. Шевельова. Збірник вийшов 1962 р. в вдавництві Мутон і Ко. в Гаазі й містить статті В. Міяковського, М. Шлемкевича, В. Петрова, Ю. Шевельова, П. Зайцева, Д. Горняткевича, В. Ревуцького, Ю. Лавріненка й П. Одарченка. У передмові редактори зазначили, що завдання збірника — з перспективи сторіччя після смерти Шевченка висвітлити різні аспекти його життя й творчости. Деякі статті підсумовують дотеперішні досліди в певних ділянках шевченкознавства і стверджують їх стан сьогодні, інші — висувають зовсім нові ідеї і накреслюють нові шляхи дослідів.

В кінці своєї доповіді, В. В. Міяковський, нав'язуючи до доповіді Б. Кравцева на урочистому засіданні НТШ про тенденційні пропуски у двохтомовій бібліографії, виданій 1963 року Академією Наук у Києві, запропонував видати спільними силами всіх бібліографів і шевченкознавців під фірмою Української Вільної Академії Наук додатковий том, де подати всі викреслені з совєтської бібліографії праці С. Єфремова, М. Грушевського, О. Гермайзе, Д. Донцова, Д. Чижевського та інших. Авдиторія сприйняла цю пропозицію з захопленням.

Л. Д.

Додаю свій голос

(Ще про недруковані праці Т. Пасічника)

Заклик п. Ант. Кущинського, поміщений в „Свободі" з дня 24-го липня, п. н. „До прихильної уваги українських видавництв" є дуже на часі і вартий уваги.

Я теж знаю п. проф. Т. Пасічника, я переглядав його рукописи, — а їх він має багато. Праці його не є щоденного характеру, це дорогоцінні речі, що можуть мати велике значення для української літератури.

Слушно каже п. Кущинський, що „такої праці, широко розробленої в поетичній формі епопеї ще ніхто за новітньої доби українського ренесансу не написав". Я додам, що це була б надзвичайна втрата, якщо праці проф. Пасічника не були б друковані. Пам'ятаймо, що большевицька Москва пляново й систематично фальшує твори наших кляєиків, перекручує історію та нищить українські культурні надбання! Америка стає оборонною цитаделею української культури і науки. Вона, як національний і політичний провід, вже багато добра зробила. Український Народний Союз і „Свобода", між іншими організаціями, видали були прецінні літературні твори. Тож вони, як передові інституції, живлять надію в серцях українських громадян на охорону проти наступу Москви. Український Народний Союз і „Свобода" зробили б ще одну велику прислугу для українського народу, якщо б змогли видати прецінні праці проф. Т. Пасічника, що про них і писав п. Кущинський.

о. П. Ковальчик

АСТРОНАВТИ ВІДКРИВАТИМУТЬ ЛЮК СВОЄЇ КАБІНИ

Гюзтон, Тексас. — Заступник керівника проєкту Джемінай Кеннет С. Клайнкнехт виявив на пресовій конференції, що астронавти другого лету цього проєкту, що має відбуватися на початку 1965-го року, мусітимуть під час лету довкола Землі відчинити люк своєї кабіни, та стояти в одежі астронавта, не будучи хороненими стінками кабіни. Гадають, що це може бути найкритичніша фаза цього лету. Проєкт Джемінай має випробувати лети двох астронавтів в одній кабіні. Перший пробний лет в цьому проєкті має відбутися вже в грудні цього року і він має тривати коло 4 години і 30 мінут

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Партизан Василь Порик

Верховний Совєт СССР посмертно надав звання героя СССР українцеві, лейтенантові В.Порикові, який під час другої світової війни брав участь у французькому комуністичному спротивові фашистам і загинув у липні 1944 р. у Франції. Василя Порика назвала французька ліва газета у м. Ліль „Ліберте" з 1944 р. — „російським партизаном"... „Радянська Україна" з 22 липня 1964 р. називає його „символом радянсько-французького братерства"... Як завгодно, аби не назвати українцем.

Українські кіностудії

На комуністичному „світовому" кінофестивалі в Карлових Варах, у Чехо-Словаччині, кінофільми українських студій взагалі не були відзначені. Найбільшу нагороду одержав чеський фільм „Обвинувачений", другу нагороду - московський. Коли в кращих павільйонах Київської і Ялтинської студій роблять фільми для „Мосфільму", то годі сподіватися якогось, навіть технічного, досягнення.

ТАРЗАН., ч. 5278. Змагання триває!

Циклоп схватив Тарзана з несподіваною спритністю, але мавполюд відповідав тим, що хотів копнути великана коліном в живіт!

Та тоді бестія люто заричав і вдарив його своїм п'ястуком так сильно, що спаралізував цей удар!